

11 DECEMBER 2019

UTVÄRDERING AV ESF- PROJEKTET NORDOST

PM 1

UTVÄRDERARE:

Emma Jensen

Ann Jansson

Gordon Hahn

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	3
1.2 PROJEKTETS PROBLEMBAKGRUND	3
1.3 INNEHÅLL.....	3
2. OBSERVATION.....	3
2.1 HÄLSOUTVECKLARE	4
2.2 HOT, VÅLD OCH DISKRIMINERING.....	6
3. KONFERENS OCH FÖRELÄSNING	8
4. SAMMANFATTNING.....	9
5. REKOMMENDATIONER	10

1. INLEDNING

Projekt Nordost ägs och bedrivs av Samordningsförbundet Göteborg Nordost, vilket är en gemensam organisering mellan arbetsförmedling, försäkringskassa, region och kommun (i detta fall stadsdelarna Angered och Östra Göteborg). Samordningsförbundet är en kommunal samordningsorganisation inom Sverige som finansierar samordnade rehabiliteringsinsatser från samhällets sida. Syftet är att förhindra eller förkorta sjukskrivningar och arbetslöshet, bland annat genom tidigt stöd och förebyggande insatser. Den samverkan som samordningsförbundet möjliggör förhindrar också att människor hamnar i en rundgång mellan olika myndigheter.

Projektet syftar till att utveckla Samordningsförbundets möjligheter att fånga upp och stödja målgruppen utrikes födda kvinnor och/eller långtidsarbetslösa som har behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering för att närma sig eller nå arbetsmarknaden. Projekt Nordost har ett tydligt fokus på att sammankoppla hälsofrämjande insatser med aktiviteter mot arbete och studier. En stor delaktighet från projektdeltagarna eftersträvas och ska göra att stödet blir så individuellt utformat som möjligt. Varje deltagare har tillgång till rehavägledare, hälsoutvecklare och arbetsmarknadscoacher för att få stöttning i att gå från passivitet till aktivitet.

1.2 Projektets problembakgrund

Bakgrunden till projektet grundar sig delvis i att det finns stora skillnader när det gäller sysselsättning och arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda, särskilt vad gäller kvinnor. För nyanlända kvinnor tar det i genomsnitt 9–11 år att etablera sig på arbetsmarknaden, medan motsvarande siffra är 3–7 år för nyanlända män. Nationella siffror visar att 90 dagar efter att en individ har lämnat etableringen är 36 procent av männen i studier eller arbete medan endast 21 procent av kvinnorna har kommit i studier eller arbete. De konsekvenser som arbetslösheten för med sig (socialt och ekonomiskt) drabbar inte bara den som är arbetslös utan hela familjen. Ojämlighetsmönstren och det sociala arvet färgar även nästa generation och försvårar integrationen i flera led vilket leder till att utanförskapet blir svårt att bryta.

1.3 Innehåll

I detta PM presenterar vi utvärderare våra observationer av två ”gruppaktiviteter”, som genomförts för deltagarna i projektet (så kallad gruppverksamhet) samt utfallet av en gruppintervju som genomfördes i anslutning till en av observationerna. Vi har dessutom varit närvarande på en konferens med fokus på projektets metod, möjligheter/utmaningar samt en tillhörande föreläsning i utbildningssyfte. Vi utvärderare var också på plats för att ha en genomgång kring vårt uppdrag och vad vi har sett hittills. Rapporten omfattas dessutom av några sammanfattande reflektioner och rekommendationer för fortsatt drift av projektet.

2. OBSERVATION

Projektet har 8 olika gruppaktiviteter för målgruppen och vi har deltagit på två olika

gruppaktiviteter, "Hälsoutvecklare" samt "Hot, våld och diskriminering". De olika gruppverksamheterna pågår vardera i 4 veckor (två tillfällen per vecka), och varje grupp omfattas av ungefär åtta till tio personer (det pågår bara en grupp åt gången). Gruppverksamheten syftar till att ge individerna information och kunskap om olika teman som ska öka förutsättningarna för att börja studera, arbeta eller närma sig arbetsmarknaden.

Utbildningstillfällena består av följande teman:

1. Introduktion
2. Myndigheter, olika försörjningskällor
3. Hälsoutvecklare
4. Arbetsmarknad
5. Demokrati, jämlikhet och jämställdhet
6. Hot, våld och diskriminering
7. Aktiv och fritid
8. Arbetsmarknadscoacher

Individen har innan deltagandet i gruppverksamheten fått genomgå en individuell kartläggning och vägledning med en av projektets rehabvägledare (finns totalt tre stycken tillgängliga i projektet). Kartläggningen tar bland annat upp frågor om boende, försörjning, psykisk och fysisk hälsa, utbildning, arbete, familjesituation, våld och hot samt intressen. Efter kartläggningen görs en individuell plan för hur individen ska ta sig mot studie eller arbete, och därefter tar man del av gruppverksamheten. Individen kan därefter ta del av två spår, hälsoutvecklare (fokus på individens hälsa och välmående) och arbetscoach (fokus på att få individen i arbetsträning, praktik eller utbildning).

2.1 Hälsoutvecklare

På gruppaktiviteten som vi observerade, "Hälsoutvecklare", deltog totalt fem projektmedlemmar (av totalt åtta stycken), projektets två hälsoutvecklare som höll i aktiviteten samt två rehabvägledare. Gruppaktiviteten pågick i ungefär två timmar. Vi utvärderare uppfattar att aktiviteten som genomfördes var informativ och pedagogisk. Hälsoutvecklarna gav dessutom ett kunnigt intryck och involverade/engagerade projektdeltagarna på ett bra sätt under föreläsningstiden.

Gruppaktiviteten inleddes med en kort presentationsrunda och deltagarna fick även återberätta vad de gjorde på det senaste tillfället de sågs i grupp. Hälsoutvecklarna inledde föreläsningen med att prata om själva hälsobegreppet. Därefter pratade hälsoutvecklarna bland annat om vilka bestämningsfaktorer som kan påverka hälsan samt gav information och rekommendationer om kost, sömn, träning, med mera.

Hälsocoacherna fördelade tiden bra mellan föreläsningstid (teoridelar) och övningstid. Vi utvärderare tycker det är bra att coacherna försäkrade sig om att deltagarna förstod det som sades, detta genom att uttryckligen ställa frågor om de förstår innehållet och/eller

förklara svåra begrepp (detta på grund av språksvårigheter bland vissa deltagare). Under gruppaktiviteten genomfördes olika hälsoövningar (exempelvis kortare sessioner av mindfulness och dans), men också kortare energipausar.

Vi vill lyfta fram att det är positivt att hälsocoacherna gav tips på vart individerna kan vända sig om de vill ha mer information om exempelvis kost (Livsmedelsverket). Projektdeltagarna fick också tips om gratis hälsoaktiviteter (Hälsoteket). Det är inte alla individer som har möjlighet att betala exempelvis för ett gymkort, och därför är sådana tips värdefulla. Det visades också under gruppintervjun att flera av deltagarna ansåg att de hade fått värdefull hjälp som hade förbättrat deras livskvalitet. En person beskrev att informationen om hur viss mat kan ge negativa effekter på den fysiska hälsan och att annan mat kan ge positiva effekter. Ett par av deltagarna som vi har pratat med har helt ändrat livsstil gällande just kost vilket har bidragit till ett liv med mindre smärtstillande och mindre ångest. Det ser vi som väldigt positivt!

Det var några av deltagarna som delade med sig av egna erfarenheter, exempelvis vad gäller sömnbrist, detta utan att individerna egentligen blev tillfrågade om att göra det. Vi utvärderare uppfattar att det visar på att individerna känner sig trygga både i gruppen och med projektpersonalen, vilket är mycket bra! Vi tycker också det var bra att hälsocoacherna samt rehabväglarna gav återkoppling när deltagarna delade med sig om sina egna erfarenheter (framförallt då erfarenheterna inte alltid var positiva).

Vi utvärderare, precis som projektmedlemmarna informerat oss om innan aktiviteten, uppmärksammade att språknivån på deltagarna är väldigt olika. Vissa deltagare uppfattar vi har ganska bristande språkkunskaper i det svenska språket, medan exempelvis en deltagare hade svenska som modersmål. Den ojämna språknivån behöver nödvändigtvis inte vara något negativt för gruppen, utan kan bidra till att de hjälper och lär utav varandra, vilket i sin tur kan stärka gruppdynamiken. Det är dock viktigt att samtliga personer ges möjlighet att utvecklas oavsett vilken språknivå de befinner sig på. Vi tycker som sagt att projektet gör det bra genom att förklara svåra ord och fråga om samtliga personer kan följa med på det man pratar om. Samtidigt kan det uppstå situationer där deltagare säger att de förstår trots att de inte gör det. Ett sätt att förebygga detta är att diskutera ord eller ämnen i grupper om två och två, och låta hälsocoacherna/rehabväglarna gå runt och ta del av diskussionerna och på så sätt kunna fånga upp om det är något som deltagarna inte verkar förstå. Individernas möjligheter till att stärka språket ökar troligen om de får prata och ta plats ännu mer.

Den ojämna språknivån kan göra att vissa individer inte upplever att de får ut maximalt av varje tillfälle. Vi upplever inte att det var ett problem under denna aktivitet, alla individer kunde svara på frågor/utöva övningar utifrån sitt perspektiv. Men skulle det vara så att någon individ upplever att det blir lite för enkel nivå alternativt för hög nivå är ett tips att jobba med olika svårighetsgrader på uppgifter och övningar. På så sätt individanpassas även gruppverksamheten.

Vi utvärderare uppmärksammade också att det är några av deltagarna under denna aktivitet som tog mer plats än andra (vilket inte är ovanligt i utbildningssituationer/workshop). Vi vill först och främst poängtera att det är bra att projektet inte tvingar någon att prata inför grupp då inte alla känner sig bekväma med det. Men för att öka engagemanget i hela gruppen kan det även här vara en bra ide att dela in deltagarna i mindre grupper där de får diskutera olika frågeställningar eller lägga upp övningar på ett inkluderande sätt som säkerställer allas fulla engagemang.

Vi rekommenderar projektet att efter varje pass mycket kortfattat låta deltagarna utvärdera passet. Här tror vi det vore relevant att dels ställa en fråga kring helhetsintrycket, om språktillgängligheten och om det finns något som skulle kunna förbättras, exempelvis enligt följande:

1. Jag tycker att dagens aktivitet var mycket bra:

1 – Nej, inte alls ☹ 2 3 4 5 – Ja, absolut ☺

2. Jag tycker det var enkelt att förstå dagens ämne:

1 – Nej, inte alls ☹ 2 3 4 5 – Ja, absolut ☺

3. Finns det något som vi i projektet skulle kunna göra bättre? (Öppen fråga)

Vi kan konstatera att aktiviteten inte var diskriminerande utifrån de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder). Tillgängligheten i lokalen var dessutom bra – det fanns tillgång till hiss, och lokalerna var rymliga med bra ljus och ljud.

2.2 Hot, våld och diskriminering

På gruppaktiviteten ”Hot, våld och diskriminering” deltog sju stycken deltagare av åtta totalt samt de två ledarna. Aktiviteten handlade om att ge kunskap och information om dels hur hot, våld och diskriminering kan se ut, men också var man ska vända sig ifall man själv utsätts av sådant.

Det visades ett antal filmer om ämnet. Den första filmen handlade om våld i nära relationer som Polisen har tagit fram. Budskapet var starkt och enkelt att förstå. Deltagarna upplevdes både förstå och vara engagerade i ämnet. Likaså gällde de andra filmerna som handlade om diskriminering och mobbing. Ledarna lyckades få ett aktivt samtal mellan deltagarna om både filmerna och dess innehåll men också kopplat till det som diskuterades mellan filmerna.

Ledarna använde tiden väl; det fanns tid för reflektion bland deltagarna men det upplevdes samtidigt som att innehållet fick ta plats och inte blev komprimerat. Likväl som i den tidigare observationen var både föreläsningstid och övningstid välavvägt och

upplevdes genomtänkt. Gruppen bjöds hela tiden in till att engagera sig och samtala vilket gjorde att vi upplevde att inläringen hade goda förutsättningar. Vi rekommenderar projektet att fundera på om det skulle vara möjligt att lägga till självreflektion som en stående punkt i gruppverksamheterna. Vid båda tillfällena har vi utvärderare sett att vissa personer har lättare för att ta för sig än andra. Med hjälp av en stunds självreflektion eller dialog två och två kan fler få möjlighet att komma till tals. Exempelvis kan det vara lämpligt att låta deltagarna tänka själva en minut eller två efter en uppgift för att sedan dela med sig i en mindre grupp. Allt för att varje deltagare ska känna sig delaktig. Vi vill dock poängtera att flera deltagare har påtalat att de känner sig just delaktiga varför vi anser att det här projektet genomförs ändamålsenligt och positivt. Ändå vill vi skicka med projektet att det finns möjligheter att individualisera än mer, trots att aktiviteten äger rum i grupp.

Det kan också vara en idé att inbjuda deltagarna för att reflektera över sina möjligheter och utmaningar i projektet. Det kan vara till hjälp även när det gäller att förklara syftet med projektet. Ett par deltagare informerade oss om att de var aningen nervösa och inte riktigt säkra på vad gruppaktiviteterna skulle leda till. Vi tror främst att den osäkerheten finns hos de deltagare som upplever att vissa av ämnena och informationen de får i aktiviteterna är en upprepning. Därför kan de ha svårt att förstå varför de skulle behöva genomgå en sådan aktivitet. Vi uppmanar därför projektet att försöka upprepa och göra informationen så tydlig som möjligt gällande varför deltagarna bör vara med på gruppaktiviteterna.

När samtalet fokuserades på diskriminering och de sju diskrimineringsgrunderna var ledarna noga med att poängtera skillnaden mellan rättigheter och skyldigheter. Ett antal exempel togs upp angående fall som har bedömts av Diskrimineringsombudsmannen och senare gått upp i rätten. Gruppen diskuterade vad de ansåg om fallen och vad respektive person i fallen hade för rättigheter och skyldigheter. Vi uppfattar det som positivt att ledarna lät gruppen diskutera fallen innan de visade vad bedömningarna och domarna blev för att på det sättet vidga diskussionen. Att visa deltagarna att de är välkomna att diskutera och uppmanas att berätta vad de tycker och tänker stärker deltagarnas känsla inför sig själva och främjar en ökad egenmakt. Det ser vi som positivt!

Redan tidigt under aktiviteten gjorde ledarna det klart för gruppen att de inte skulle berätta om personliga erfarenheter för att undvika en otrygg situation där någon känner sig obekvämt, utpekad eller utsatt. Det ser vi som värdefullt för att kunna behålla gruppstillfället så informativt som möjligt. De var dessutom noggranna med att berätta att deltagarna självklart kunde vända sig till ledarna vid andra tillfällen i enrum samt att de kunde vända sig till sina kontaktpersoner om de behövde tala med någon eller få mer information om var de kunde vända sig.

Precis som vid tidigare beskriven observation är språkkunskapen i svenska ojämn i gruppen. Eftersom vissa av deltagarna har kommit längre rent språkmässigt medan andra inte har kommit lika långt uppkommer ibland situationer där några av deltagarna inte

förstår. Utan att fastna vid att lära sig det specifika ordet valde ledarna att förklara på ett pedagogiskt sätt vad det innebar, medan andra i gruppen också försökte hjälpa till att förklara vad det betydde. Det ser vi som mycket positivt! Vi tror att det är ett vinnande koncept att blanda svåra ord med lättare för att deltagarna dels ska bli vana vid språkbruket men också för att inläringen blir mer naturlig och mindre konstlad. I gruppintervjun talades det också om vilka olika nivåer deltagarna befann sig på språkmässigt och att deltagarna försökte hjälpa varandra när svenskan blev för svår. Den typen av gemenskap som det bildar tror vi är värdefullt för att möjliggöra en smidigare väg till anställning då det ger en trygghet i att ta hjälp och att andra människor oftast vill förstå och göra sig förstådda.

Precis som vi konstaterade vid gruppaktiviteten med Hälsoutvecklarna kan vi även här konstatera att aktiviteten inte var diskriminerande utifrån de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder). Samma lokal användes för båda aktiviteterna vilket vi anser vara bra för tillgängligheten då det bidrar till trygghet för deltagarna eftersom de hittar dit och kan känna igen sig.

3. KONFERENS OCH FÖRELÄSNING

Den 19 november 2019 genomfördes en konferens för Projekt Nordost i lokalerna hos Samordningsförbundet Göteborg Nordost. Syftet med dagen var att förmedla projektets utveckling, utmaningar och möjligheter. I samband med detta närvarade också vi utvärderare för att presentera vårt uppdrag men också ge en bild av vad vi har sett hittills och vad vi kommer att leverera för återkoppling. Det hölls också en föreläsning av Jimmy Emanuelsson från Religionsvetarna. Föreläsningen behandlade de formella och informella hinder som finns för utomeuropeiskt födda kvinnors deltagande på den svenska arbetsmarknaden.

Projektledaren beskrev bakgrundproblematiken för projektet och om vad som var tänkt att projektet skulle genomföra. Projektmedarbetare beskrev sedan projektets metod och arbetssätt på ett tydligt och informativt sätt. I samband med metodbeskrivningen berättade medarbetarna också om den utveckling projektet har gjort under tiden det har varit i drift, samt vad det fanns för ytterligare möjligheter. Utifrån det vi såg under konferensen skulle ett sådant upplägg vara lämpligt i marknadsföringssyfte. Sättet som både projektledare och projektmedarbetare beskrev projektet gjorde åhörarna intresserade och fick dem att ställa följdfrågor. Detta ser vi som positivt. Vi rekommenderar projektet att fundera på om det finns möjlighet för projektledare och projektmedarbetare att genomföra liknande dragningar hos aktörer som skulle kunna vara intressanta att ha med i implementeringsprocessen. Det skulle också vara en idé att bjuda in politiker, eller besöka nämnder för att sprida projektets budskap och resultat mer.

Föreläsningen som hölls av Religionsvetarna var ett uppskattat moment och ett bra komplement till projektets huvudsakliga problematik. Den hölls på en nivå som rent språkligt var lätt att ta till sig och bidrog till diskussioner i rummet som vi utvärderare ser som positivt. Diskussionerna som ägde rum bestod av känsliga ämnen som till synes var naturliga och visade på att rummet hade högt i tak. Det vi gärna skickar med projektet är att begrunda hur jämställdhet och jämlikhet tas upp av aktörer som bjuds in i projektet. Exempelvis kan det vara en idé att försöka undvika stereotypa bilder som kan cementera förlegade åsikter kopplat till kön och sexualitet. Under presentationen var det exempelvis en kvinna som porträtterade med klänning, långt hår och högklackade skor. I ett sådant här sammanhang kan man gott utmana stereotyper och fördomar i presentationer för att göra en poäng av att vara neutral. Detta tror vi är viktigt för att förmedla ett så öppet och tillåtande forum som möjligt, såväl för projektet och dess medarbetare som för deltagare och utomstående aktörer.

4. SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis tycker vi utvärderare att projektets metod är intressant och vi anser också att projektet har kommit långt i utvecklingen av den. Projektets omfattande dokumentation ser vi som mycket positiv eftersom det underlättar det fortsatta arbetet, både för projektet själva, för oss som utvärderare och efterföljande verksamhet. Vi rekommenderar dock projektet att se över om det finns möjlighet att genomföra en metodworkshop för att diskutera metodutveckling i syfte att redan nu utkristallisera parallella processer och synergier för effektiv implementering. Om en metodworkshop genomförs, möjligtvis med vår hjälp, kan det vara en lämplig ansats till kommande PM.

Intrycken vi fått av projektet så här långt kan sammanfattas som informativ, pedagogisk, öppen målmedveten och transparent. Informativt, det vill säga att vi anser att den informationen och den kunskapen deltagarna får genom projektet är värdefull gentemot projektets syfte och mål. Vi upplever att projektet har en pedagogisk utgångspunkt som bidrar till att projektet blir lättförståeligt och lättillgängligt. Den öppenhet som projektets medarbetare visar är något vi ser som viktigt att uppmuntra för att deltagarna ska känna sig manade att ta till sig information och dela med sig av sina erfarenheter. På konferensen påtalade vi också att vi ser positivt på det välavvägda innehållet som gör att det finns lämplig mängd information, kompletterat med pauser och utrymme för vila. Utifrån målhierarkin anser vi att projektet är på god väg att uppfylla flera av målen kopplat till deltagarna. De indikatorer som vi främst ser goda resultat på redan nu är att projektdeltagare får stöd utifrån sina individuella förutsättningar och behov, deltagarna har ökat sin förmåga till delaktighet i vardagen (GAP) samt att deltagarna har fått en förbättrad hälsa. Det vi primärt vill skicka med projektet att fortsätta arbeta med mer specifikt kopplat till de här målen som nämns är bland annat vikten av att analysera horisontella principer för att rent organisatoriskt göra förändringar kring hur de horisontella principerna vävs in i projektarbetet.

Den här hösten har vi i dialog med projektet valt att fokusera gruppverksamheterna för att till våren mer systematiskt följa de individuella insatserna på djupet samt fortsätta observera gruppverksamheterna parallellt.

5. REKOMMENDATIONER

Sammanfattningsvis upplever vi att projektet utvecklas positivt och arbetar intensivt med de uppsatta målen. Gruppaktiviteterna som vi har observerat kommer vi att fortsätta observera då det är viktiga aktiviteter för att skapa förutsättningar för att komma ut i arbete, studier, eller närma sig arbetsmarknaden. De individuella aktiviteterna är sådana som vi gärna observerar i framtiden om det finns möjlighet till det. Vi vill lämna följande rekommendationer för fortsatt drift av projektet utifrån observationer, intervjuer och samtal som vi har haft med projektet:

- Vi anser att projektet har målgruppsanpassat aktiviteterna på ett bra sätt som främjar inlärning och utveckling. Gruppaktiviteterna är framförallt nyttiga då deltagare träffar andra i liknande situationer och därmed också utvecklar sitt sociala nätverk.
- När deltagare missar en gruppaktivitet har ledarna själva följt upp individuellt eller med andra som har missat samma aktivitet. För att underlätta arbetsbördan för medarbetarna rekommenderar vi projektet att fundera på om det finns möjligheter att förbereda material som deltagare som missar en aktivitet kan få. Det är naturligtvis jättebra att få individuell uppföljning, men om intaget av deltagare ökar kommer också det arbetet med största sannolikhet öka. För att behålla glädjen och engagemanget hos ledarna vore det klokt att hitta andra vägar för de som missar en gruppaktivitet.
- Jobba vidare med att anpassa innehåll, övningar, workshopliknande moment efter de olika språknivåerna. Som nämnt i texten är alternativ att jobba i mindre grupper för att fånga upp om det är något de inte förstår, för- och efteruppgifter, anpassa frågeställningar efter språknivå
- Vi vill skicka med projektet att se efter om det skulle vara möjligt att få tid för självreflektion, både i de gemensamma aktiviteterna men också i de individuella aktiviteterna. I gruppaktiviteterna kan det som, nämns ovan i texten, bidra till att fler kommer till tals, men också att fler får ett ökat självförtroende och självkänsla samt en ökad känsla av egenmakt. Det kan dessutom bidra till att fler kommer till tals då varje deltagare hinner formulera sig och tänka efter.
- Att arbeta med jämställdhet och jämlikhet är svårt, men ett sätt att förmedla en ökad kunskap om ämnena till deltagarna är att i projektgruppen försöka utveckla kunskapen. Det kan vara så enkelt att projektgruppen tar sig tid att reflektera över liknande påståendeövningar som Religionsvetarna kom med under föreläsningen vid konferensen. Det kan göras över fiket eller på ett vanligt möte. Att skapa ett naturligt diskussionsforum ökar chanserna för att tänka mer öppensinnat. I sin tur kan det ge ringar i vattnet hos deltagarna.

- Kopplat till ovanstående kommentar om jämställdhet är det klokt att se över presentationer och bilder som visas för att undvika att visa stereotyper utan snarare utmana vanliga fördomar.
- Vi vill återigen trycka på vikten av utvärdering och uppföljning och uppmuntrar projektet att använda sig av enkätfrågorna som vi redogjorde för i avsnitt 2.1.